

pla de cultura d'Olot

JORNADA DE PARTICIPACIÓ 10 DE MAIG DE 2008

GUIÓ DE DEBAT
Taula: COHESIÓ SOCIAL

Coordinadora: Mireia Tresserras

Relator: Carles Spà

Lloc de reunió: Aula pedagògica del Museu
(1er pis Hospici)

ÍNDIX DE CONTINGUTS

INTRODUCCIÓ I PROGRAMA DE LA JORNADA	2
1. PRIMERA PART. L'avaluació dels objectius establerts pel Pla de Cultura del 2001	3
2. SEGONA PART. Apunts per al nou context.....	7
3. TERCERA PART. Els nous reptes.....	10

INTRODUCCIÓ I PROGRAMA DE LA JORNADA

L'any 2001 es va elaborar el Pla de Cultura d'Olot, fet que va suposar un punt d'inflexió en la política cultural de la ciutat. Després d'una primera revisió (any 2004) ara és el moment d'avaluar i actualitzar el Pla per definir una estratègia més ajustada als reptes actuals.

Transcorreguts set anys de l'elaboració del Pla i quatre de la primera revisió, avui ens proposem tornar a obrir el debat a fi de complir amb els dos objectius: avaluar el que s'ha fet durant aquests anys i actualitzar el Pla als nous temps.

S'ha estructurat la jornada en quatre taules, tot mantenint els àmbits que estableien els quatre eixos del Pla 2001: Creació, Memòria, Cohesió social i Desenvolupament. La major part del temps es dedicarà al treball per separat de cada taula, que des de la seva perspectiva analitzarà la situació; en la part final de la Jornada les quatre taules es reuniran en plenari per posar en comú les conclusions a que s'ha arribat en cada cas.

El treball de cada taula constarà de tres parts ben diferenciades. En la primera part, es recuperaran els objectius fixats en el primer Pla, corresponents a l'àmbit de la taula. En la segona part, es consensuarà el diagnòstic de com ha canviat el context (social, cultural, etc.) en relació al 2001. I, finalment, la tercera part servirà per detectar els reptes que es plantegen de cara al futur.

Programa de la Jornada

09:30 – 10:00	Arribada, cafè i lliurament de documentació
10:00 – 10:30	Benvinguda de la Regidora de Cultura, Anna Torrent, i introducció tècnica
10:30 – 11:45	Debat per taules
11:45 – 12:00	Pausa cafè
12:00 – 13:45	Debat per taules (continuació)
13:45 – 14:15	Plenari conclusions

1. PRIMERA PART. L'avaluació dels objectius establerts pel Pla de Cultura del 2001

En l'àmbit de la cohesió social **l'eix estratègic** sobre el que s'estructuraven els objectius i les accions era el següent:

Fer de la cultura un instrument d'aprofundiment de la democràcia i de cohesió social mitjançant la participació i una concepció àmplia de l'educació

Cultura és participació dels ciutadans en diferents espais socials. La cultura juga, des d'aquesta perspectiva, un paper fonamental com a vertebradora de la societat, com a element clau de cohesió social. La participació és un element clau en una societat democràtica. Però no s'ha d'entendre només com una finalitat en ella mateixa: s'ha d'entendre com un espai de diàleg, com un mitjà per a prendre decisions, com una mostra d'exercici de la ciutadania.

D'altra banda, en cert sentit cultura i educació són dos conceptes que poden funcionar com a sinònims. Cultura i educació són dos móns que la inèrcia ha portat a una ignorància mútua. No obstant, no té cap sentit aquesta separació tan radical. Els objectius sempre són coincidents o complementaris, mai contraris. Si partim de concepcions àmplies dels dos termes, ens trobem que estem en dos camps pràcticament coincidents.

Olot aposta per esdevenir ciutat educadora. Això implica, entre altres coses, treballar de forma coordinada i transversal les polítiques educatives i culturals, evitant el tancament en àmbits reduïts i visions reduccionistes.

Es va definir com a projectes estratègics la creació d'un Servei Pedagògic de Ciutat i la construcció d'un equipament de caràcter polivalent. Certament, cap dels dos projectes s'ha desenvolupat tal com es deia el 2001. Pel que fa al Servei Pedagògic, però, en la revisió del 2004 ja es va dir que calia avançar en els serveis pedagògics de cada equipament i programa. En relació a l'espai polivalent no s'ha definit un projecte i, tot i l'obertura del Casal Marià a l'activitat municipal, no s'han cobert les necessitats definides el 2001.

En aquesta primera part del debat s'han d'avaluar el grau d'assoliment dels objectius que derivaven d'aquest eix estratègic. Així, per aquest eix el Pla de Cultura del 2001 establí cinc objectius a assolir en relació a l'àmbit de la cohesió social. Per tal

d'enfocar el debat s'hi han introduït alguns apunts que aporten informació que permet dur a terme una avaluació més acurada.

OBJECTIU 1 Fomentar la participació ciutadana en les activitats culturals de la ciutat.

Un dels indicadors de l'èxit de les activitats culturals de la ciutat és la incidència sobre els ciutadans. Cal augmentar la participació, s'ha d'arribar a tots els grups socials i escoltar i implicar tota la població.

Apunts al respecte:

- Aquest objectiu el 2001 es relacionava amb propostes vinculades a una millor gestió de la informació a la qual cosa s'ha donat resposta amb: la web o el Plafó – s'inicia al juliol de 2002-.
- Per altra banda es parlava de la necessitat d'ampliació d'horaris d'equipaments, com ha estat el cas de la biblioteca, o de fer una programació atractiva per la ciutadania que, evidentment, sempre és discutible.

⇒ Més enllà de la tasca que s'ha realitzat o encara està pendent, es pot considerar que l'objectiu s'ha assolit? En quina mesura? Quins són els aspectes que determinen l'avaluació a fer?

Objectiu 2: Donar suport a l'associacionisme com a generador de participació cultural i com a element de cohesió social. *Les associacions, com a element integrador de diverses realitats socials, són fonamentals en les activitats culturals, perquè apropen, facilitant-ne la participació, la cultura als ciutadans. La ciutat es desenvoluparà a mesura que la societat disposi d'un bon teixit social vertebrat que permeti tirar endavant els projectes que els ciutadans mateixos tenen necessitat d'impulsar.*

Apunts al respecte:

- Al 2001 s'apuntaven diverses propostes per donar suport a l'associacionisme tals com posar en marxa un Consell d'Entitats (no s'ha tirat endavant) o organitzar una Fira d'Entitats (plenament consolidada).
- També s'establia la necessitat de portar a terme programes per incentivar l'associacionisme, treball que actualment ha entomat el Pla de Desenvolupament Comunitari.

⇒ **Més enllà de la tasca que s'ha realitzat o encara està pendent, es pot considerar que l'objectiu s'ha assolit? En quina mesura? Quins són els aspectes que determinen l'avaluació a fer?**

Objectiu 3: Dissenyar polítiques culturals equilibrades des d'una perspectiva territorial i social. *Olot és una realitat plural. Cal tenir en present aquesta circumstància que afecta la ciutat i tenir en compte, en desenvolupar projectes culturals, la realitat dels barris i la de les diferents identitats que donen forma a aquesta societat. La cultura ha de ser l'element que faciliti l'obtenció de certs valors necessaris en la convivència contemporània, com són la igualtat, la llibertat i la solidaritat.*

Apunts al respecte:

- El Pla del 2001 proposava engegar programes de coneixement de les diverses realitats territorials d'Olot (barris). En aquest marc, s'han tirat endavant iniciatives concretes com el projecte del Museu de posar en marxa un itinerari pel barri de Sant Roc o el projecte "Barris, Escenaris de Cultura".
- També s'inclouien projectes de caire més educatiu (Aula de l'experiència, ludoteques als barris) que, en canvi, no s'han desenvolupat.

⇒ **Més enllà de la tasca que s'ha realitzat o encara està pendent, es pot considerar que l'objectiu s'ha assolit? En quina mesura? Quins són els aspectes que determinen l'avaluació a fer?**

Objectiu 4: Fomentar estratègies educatives des de la cultura. *L'àmbit educatiu i el cultural tenen molts espais d'intersecció. En una ciutat, les relacions educatives van més enllà de les que es poden donar en l'ensenyament formal. Són subjecte d'educació tots els ciutadans, no únicament els nens i els joves. Així, doncs, una ciutat que vulgui ser educadora ha de procurar potenciar els valors de cohesió social i civisme.*

Apunts al respecte:

- Aquest objectiu incorporava un bon nombre de programes, la majoria dels quals s'ha activat en major o menor mesura. S'apuntaven projectes culturals vinculats a les escoles que s'han posat en marxa (serveis pedagògics del Museu, Cantània des del Teatre, etc.)

- L'objectiu també es relacionava amb l'obertura de la biblioteca els caps de setmana (els horaris s'han ampliat) o la disponibilitat de sales d'estudi els caps de setmana i a la nit (no s'ha dut a terme).

⇒ **Més enllà de la tasca que s'ha realitzat o encara està pendent, es pot considerar que l'objectiu s'ha assolit? En quina mesura? Quins són els aspectes que determinen l'avaluació a fer?**

Objectiu 5: Facilitar l'accés del conjunt de la ciutadania a les noves tecnologies. *La societat de la informació ofereix moltes possibilitats d'aprofundiment de la democràcia i la igualtat d'oportunitats, però també pot crear abismes majors entre els que hi tenen accés i els nous analfabets.*

Apunts al respecte:

- L'objectiu relacionat amb les noves tecnologies es plantejava des de facilitar l'accés a les mateixes, fins a donar una dimensió tecnològica a tots els projectes i fer de la biblioteca la porta d'entrada a les noves tecnologies. Des del 2001 s'han dut a terme, entre d'altres, cursos de reciclatge d'informàtica, el Festival Panorama ha explorat la creació en noves tecnologies, així com l'Espai Zer01 i la biblioteca és el servei de referència per a la ciutadania a l'hora d'aproximar-se a Internet.
- Les noves tecnologies han entrat amb normalitat tant en la creació, com en la difusió i gestió cultural, tot i que encara queden camins per explorar.

⇒ **Més enllà de la tasca que s'ha realitzat o encara està pendent, es pot considerar que l'objectiu s'ha assolit? En quina mesura? Quins són els aspectes que determinen l'avaluació a fer?**

2. SEGONA PART. Apunts per al nou context

El Pla de Cultura d'Olot del 2001 neix d'un context determinat que amb el pas dels anys ha anat canviant. Els contextos evolucionen i elements que ja s'apuntaven al 2001 han guanyat protagonisme o bé hi ha elements que han aparegut de nou. És important tenir en compte, doncs, que la importància de descriure el nou context rau en el fet d'apuntar tots aquells elements estructurals o específics d'Olot són clau per entendre la realitat actual. A partir d'aquí es podrà elaborar un nou Pla que doni resposta, precisament, als canvis que s'han produït aquests últims anys.

Alguns elements de canvi

- **Augment significatiu de la diversitat.** El Pla de Cultura del 2001 pràcticament no contemplava el fenomen de la immigració en el seu diagnòstic perquè el nombre i el pes de la població nouvinguda era molt inferior a l'actual. De la mateixa manera, el nombre de nacionalitats també era força més reduït. Ara, al 2008, no només ha augmentat significativament el pes d'aquesta població, sinó que la seva composició és molt més plural que aleshores. Les dades¹ així ho demostren:
 - 4,7% de població estrangera (2001) i 16,8% (2007)
 - Nacionalitats majoritàries: marroquins i gambians (2001) i marroquins, gambians, hindús, xinesos i sud-americans (2007).

Això té repercussions en tots els nivells de la vida ciutadana i, per tant, també sobre la cultura. Augmenten les identitats, les tradicions i les pràctiques culturals i també pot augmentar el públic, els participants, etc. Atesa la seva importància, l'augment de la diversitat és un dels principals elements que caldrà tenir en compte a l'hora de construir el nou Pla.

- **Acceleració dels canvis relacionats amb les noves tecnologies.** En el Pla del 2001 ja es parlava d'un "nou paradigma digital" i que era fonamental garantir el desenvolupament i l'accés a les noves tecnologies. Al cap de set anys, ens trobem

¹ Banc d'estadístiques de municipis i comarques. Idescat.

plenament inserits en aquest paradigma i els canvis s'han accelerat. No es pot dir, per tant, que es tracti d'un element totalment nou, però sí que la perspectiva ha canviat. Les conseqüències de la ràpida implantació de les noves tecnologies són múltiples, però una de les que s'apunta, relacionada amb la cultura, és l'augment de la cultura individualitzada (que es produeix dins les llars i vinculada sobretot a Internet) en detriment de la cultura col·lectiva (aquella que es crea i es viu de forma comunitària, en l'espai públic). Més enllà d'aquesta conseqüència específica, el nou Pla haurà de contemplar les noves tecnologies com a part intrínseca de la vida actual i com a mitjans que actuen i alteren tots els moments de la cadena de valor cultural: des de la creació, a la producció, distribució, difusió fins al consum.

- **Obertura i connexió de la ciutat, trencament de l'aïllament.** Un dels elements que l'any 2001 s'apuntava com a característic d'Olot era el tancament territorial i simbòlic. Aquest isolament, que generava un sentiment de perifèria, s'ha trencat per diversos factors. La generalització de les noves tecnologies de ben segur han influït, l'arribada de gent de fora, però també l'obertura de noves comunicacions. Es podria dir, per tant, que Olot s'ha obert no només físicament, sinó també pel que fa a la mentalitat. El nombre de relacions estables amb altres territoris i ciutats ara és constant (Girona, Barcelona, properament Osona, etc.) i els vincles amb tots aquests territoris fan que, a la vegada, Olot també sigui més present en aquests i altres indrets. Culturalment parlant l'obertura s'ha vist reflectida en una major permeabilitat envers noves expressions culturals i ha possibilitat que s'estigui més atent a la diversitat i a la contemporaneïtat.
- **Transformació urbanística de la ciutat, sobretot del centre històric.** Durant aquests set anys Olot ha experimentat una transformació urbanística evident. L'any 2003 s'aprova una revisió del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) i Olot s'adheria, l'any 2005, a la primera convocatòria del Pla de Barris de la Generalitat de Catalunya. Tot plegat ha tingut repercussions en la fisonomia urbana de la ciutat, sobretot en el seu centre històric. Més enllà de les polèmiques sobre les actuacions que s'han fet o que estan previstes, el cert és que Olot ha canviat d'imatge. Tot plegat té repercussions evidents en relació al patrimoni i a la memòria (impacte, conservació...). Aquesta transformació urbanística haurà de ser

tinguda en compte en el nou Pla, perquè té conseqüències que van més enllà dels aspectes merament físics.

- **La planificació, una forma d'actuació estesa a diversos àmbits.** El Pla de Cultura d'Olot de 2001 va ser la primera experiència de treball per planificació. D'aleshores ençà, però, diversos àmbits han desenvolupat els seus propis plans sectorials. Alguns exemples són el Pla d'Acció Local per a la Sostenibilitat, el Pla Estratègic de la Societat de la Informació, el propi Pla de barris. Aplicar la lògica de la planificació sobre la gestió de la "cosa pública" té conseqüències positives: una major corresponsabilitat, professionalització, establiment de criteris d'avaluació de les polítiques, etc. No obstant, també s'apunta que davant de tants plans es pot estar produint una certa saturació i, en definitiva, un solapament sense que hi hagi una tasca d'articular-los tots entorn una visió conjunta de ciutat. Sigui com sigui, la "normalització" de la planificació com a mètode de treball pot beneficiar el nou Pla sempre i quan tingui l'habilitat d'aprofitar tota la feina i la reflexió avançada en tots aquests plans.
- **Major desenvolupament del turisme.** El turisme i el desenvolupament territorial associat eren elements que ja es contemplaven tant en el diagnòstic com en l'estratègia del Pla de Cultura del 2001. No es tracta, per tant, d'una qüestió totalment nova però, si aleshores es tractava més aviat d'una voluntat, ara es podria dir que s'ha concretat en una realitat més o menys palpable en el dia a dia de la ciutat. Segurament encara hi ha camí per recórrer i aspectes a millorar i canviar, però és un element que sens dubte ha evolucionat i força des de 2001. En termes culturals, tots aquells elements vinculats al patrimoni (natural i cultural), al desenvolupament sostenible, a la projecció d'Olot hi estan associats.

Qüestions per al debat:

- ⇒ **Són aquests els principals elements que defineixen el nou context? Quins n'afegiries? Quins canviaries?**
- ⇒ **Com influeixen aquests elements en l'àmbit de treball d'aquesta taula?**

3. TERCERA PART. Els nous reptes

Atès el balanç realitzat sobre el grau de compliment dels objectius del Pla de Cultura del 2001 i l'anàlisi feta sobre el nou context, toca plantejar-se quins són els reptes que s'han d'encarar en el futur més proper. Quan parlem de reptes fem referència a totes aquelles qüestions que de forma prioritària han d'estar presents en l'agenda cultural d'Olot dels propers anys. No es tracta tant de detectar programes concrets, sinó més aviat línies d'actuació i objectius.

Els reptes que sorgeixin conformaran l'esquelet del nou Pla.

Qüestions per al debat:

- ⇒ **Quines són les qüestions que de forma prioritària hauria de contemplar el nou Pla de Cultura d'Olot?**
- ⇒ **Quins reptes específics establiries en l'àmbit d'aquesta taula de treball?**
- ⇒ **Quines propostes concretes vols fer?**